

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

תשפ"ד 2023-2024

בית הספר לחינוך

סוגיות קונפליקטואליות בחינוך הוראה ולמידה

מס' קורס : 12910278

מועד: ימי א' 18:15-19:45

מיקום: בניין 34 חדר 2

שם המרצה: רותם טרכטנברג מסלטון rotemtra17@gmail.com

עוזרת הוראה: טל לפקוביץ tallevk@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: רותם: ימי א' וג' בתיאום מראש בבניין 72 חדר 324

טל: ימי א' ב-16:00 התיאום מראש

יעדי ההוראה:

הקורס מספק הצצה למורכבות מעשה ההוראה ואתגרי החינוך. במהלך הקורס נבחן סוגיות חינוכיות קונפליקטואליות שנמצאות בלב השיח החינוכי ציבורי תוך התייחסות להקשר חברתי מדיני ולמציאות המורכבות של ימינו. למשתתפות ומשתתפי הקורס תהיה הזדמנות לבחון תפיסות חינוכיות ותיאוריות למידה ולפתח עמדה ביקורתית מבוססת כלפי סוגיות חינוכיות שנויות במחלוקת.

פרשיות לימודים:

1. "מבט על" על חינוך הוראה ולמידה
 - מאפייני מקצוע ההוראה – אתגרים חינוכיים
 - חינוך והוראה-פרקטיקות קשות שנראות קלות
 - למידה מתוך בעיות לעומת למידה מתוך הצלחות Problem of practice vs Best practice
 - גישת חקר הפרקטיקה בלמידה של מורות
2. דיכטומיות נפוצות בהוראה ולמידה
 - מעשה ההוראה והביקורת הציבורית
 - סוגיות חינוכיות שנויות במחלוקת
 - דיבייט ולמידת עמיתים להעמקת ההבנה של מחלוקות חינוכיות
3. מחזורי למידה סביב סוגיות חינוכיות שנויות במחלוקת
 - למידה קונסטרוקטיביסטית – מה בין הוראה ישירה ללמידת חקר?
 - שיח הכיתה – על מה ואיך מורות ותלמידים. ות מדברים?
 - מי מפחד מפוליטיקה בכיתה? מה בין שיח פוליטי לאידיאולוגי
 - למידה רגשית חברתית בבית הספר – למה ואיך?

דרכי הוראה למידה:

הקורס מחולק למחזורי למידה ממוקדי סוגיות פדגוגיות קונפליקטואליות. כל מחזור למידה בנוי מ-2-3 שיעורים וכולל למידה מגוונת: הרצאות, דיונים, למידה אישית, מפגשים עם חוקרות וחוקרים ועימותים של משתתפות ומשתתפי הקורס. הלמידה תיעשה באופן פיזי (ייתכנו שיעורים בודדים באופן אסינכרוני יש להתעדכן במודל הקורס מידי שבוע) בנוסף, ייתכנו שינויים בתכני הקורס והמשימות. *חשוב מאוד לעקוב במודל מידי שבוע.

דרישות והרכב ציון הקורס:

משקל בציון הסופי

נוכחות	- חובה
עבודות	- 100 %

משימות אישיות שוטפות לאורך הקורס יינתנו משימות אישיות הכוללות תגובה והתייחסות לעימות/ניתוח מאמר. תגובה לעימות תיעשה במודל הקורס ובזמן השיעור בלבד. יש לבצע לפחות 3 משימות בכל סמסטר (לא ניתן להשלים חוסרים בין הסמסטרים) על מנת לקבל את מלוא ההערכה. ביצוע של 3 משימות אישיות בכל סמסטר הוא תנאי למעבר וסיום הקורס.

משימת סיום סמסטר בזוגות (40%) בכל סמסטר יוגש דוח מסכם של אחד ממחזורי הלמידה (לבחירה) שנלמדו במהלך הסמסטר.

משימה שנתית בקבוצות (50%) הצגת עמדה במהלך עימות. חלקה הראשון של המשימה: נייר עמדה יוגש במהלך סמסטר א'. חלק שני של המשימה: תיקון נייר עמדה כולל רפלקציה אישית יוגש בסמסטר ב'.

*פירוט על כל משימות + מחוון יינתנו במהלך הסמסטר *התאמות לאנשי מילואים: תתקיים שיחה והתאמה עם הפונה.

יושר אקדמי

הציפייה היא שהעבודות המוגשות בקורס זה, תהיינה תוצר של עבודתם של הסטודנטים הרשומים בקורס. הגשת עבודות, שנעשו על ידיכם עבור קורס אחר, או עבודות שנעשו על ידי אנשים שאינם רשומים בקורס ואינם מופיעים ברשימת המגישים של העבודה, נחשבת כהפרה של היושר האקדמי. בכתיבת עבודות, כאשר יש שימוש ברעיונות המועלים במאמרים, נהוג להביע את הרעיון במילים חדשות, פרי עט/ה של הכותב/ת ולציין מראה מקום להוגה הרעיון המקורי (קרי: שם המחבר ושנת המאמר בסוגריים). במקרה שיש שימוש במילות הוגה הרעיון, המחבר המקורי, יש לשים את הציטוט במרכאות ולציין מראה מקום. ציטוטים העולים על 40 מילים מוצגים בפסקה מוזחת (indent) עם מראה מקום. שימוש ברעיון, המועלה במקור אחר ללא מראה מקום ו/או שימוש בניסוח המקורי ללא מראה מקום, נחשבים לגניבה ספרותית, פלגיאט (plagiarism) ומפרים את כללי היושר האקדמי

רשימה ביבליוגרפית:

עברית

אלכסנדר, רובין (2005) **חינוך, תרבות וקוגניציה: התערבות למען צמיחה**. הרצאה שניתנה בכנס הבינלאומי ה-10 של האגודה הבינלאומית לחינוך ופסיכולוגיה קוגניטיביים (IACEP), אוניברסיטת דורהם, יולי 2005.

יחיאלי, ת. (2008). איך עושים למידה קונסטרוקטיביסטית. הד החינוך 82 (4): 44-40.

טבק, א. (2008). פעילות יש למידה אין. הד החינוך 82 (4): 39-36.

טרכטנברג-מסלטון, ר. ולפסטיין, א. (2016). מודל לשיחת משוב דיאלוגית. בתוך מנדל-לוי, נ. ובוזו-שוורץ, מ. (עורכות), עושים בית ספר: ידע מעשי על מנהיגות פדגוגית. ירושלים: הוצאת מכון אבני ראשה, עמ' 251-240.

קוזלין, א' (2003). מבוא - הפסיכולוגיה החברתית תרבותית של לב ויגוצקי. בתוך: א' קוזלין וגי' עילם (עורכים). **לב ויגוצקי: מחשבה ותרבות**. ירושלים: מכון ברנקו וייס לטיפול החשיבה.

עילם, ג. (2000). למידה והתפתחות: תיאוריות מרובות, עולמות אפשריים. חינוך החשיבה 19.

פאטון, א. מעשה חושב: למידה מבוססת פרויקטים (מדריך למורה), פרסום בעברית: התיכון שליד האוניברסיטה

פולק, א', סיגל, ע' ולפסטיין, א' (עורכים). (תשע"ה). פדגוגיה בישראל: פעילות ושיח בכיתות הלימוד. באר-שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

פלד-אלחנן, נ' ובלום קולקה, ש' (1996). דיאלוגיות בשיח הכיתה. חלקת לשון, 24, 28-60.

פינסון, ה' (2016). בין הפוליטי והמקצועי: תפקידו של חינוך לאזרחות בחברה בקונפליקט. גילוי דעת: כתב עת רב-תחומי לחינוך, חברה ותרבות, 10, 198-191.

רובסקי י'. (2019). הוראה ולמידה פעילה באמצעות דיבייט. רב גוונים: מחקר ושיח, 17 (4), תשע"ט.

רוזנפלד, ש (בדפוס) הפדגוגיה של PBL והדרישות של המאה ה-21 בתוך: ע. מלמד וא. גולדשטיין (עורכים), היבטים פדגוגיים בשילוב טכנולוגיות מידע בהוראה ובחינוך. הו"א מכון מופ"ת.

English

Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. Hedegaard, M. (1996). The zone of proximal development as basis for instruction. In H. Daneils (Ed.) *An Introduction to Vygotsky* (pp. 171-195). New York: Routledge.

Bickmore, K., Parker, C. (2014). Constructive Conflict Talk in Classrooms: Divergent Approaches to Addressing Divergent Perspectives. *Theory & Research in Social Education*, 42: 291–335.

Boghossian, P. (2006). Behaviorism, Cognitivism and Socratic pedagogy. *Education Philosophy and theory*. vol. 38, No. 6, 2006.

Brooks, M., Grennon-Brooks, J. (1999). "The Courage to Be Constructivist", in *Educational Leadership*, Vol. 57, No. 3, November 1999, pp. 18-24.

Hedegaard, M. (1996). The zone of proximal development as basis for instruction. In H. Daneils (Ed.) *An Introduction to Vygotsky* (pp. 171-195). New York: Routledge.

Fred A. J. Korthagen and Jos P. A. M. Kessels, "Linking Theory and Practice: Changing the Pedagogy of Teacher Education", *Educational Researcher*, Vol. 28, No. 4 (May, 1999), pp. 4-17.

Kozulin, A. (1994). "The cognitive revolution in learning: Piaget and Vygotsky," in J. N. Mangieri & C. C. Block (eds.), *Creating Powerful Thinking in Teachers and Students: Diverse Perspectives*. Harcourt Brace College Publishers.

Labaree, D. F. (2000). On the nature of teaching and teacher education - Difficult practices that look easy. *Journal of Teacher Education*, 51(3), 228-233.

Lave, J., & Wenger, E. (1999) Learning and pedagogy in communities of practice. In: J. Leach & B. Moon (Eds.) *Learners and Pedagogy* (pp. 21-33). London: PCP.

Lave, J. (n.d.). Tailored learning: Apprenticeship and everyday practice among craftsmen in West Africa. Unpublished manuscript.

Lefstein, A., Trachtenberg-Maslaton, R., & Pollak, I. (2017). Breaking out of the grips of dichotomous discourse in teacher post-observation debrief conversations. *Teaching and Teacher Education*, 67, 418-428.

Lefstein, A., & Snell, J. (2014). Better than best practice: Developing teaching and learning through dialogue. Routledge.

Michaels, S., O'Connor, C., & Resnick, L. (2008). Deliberative discourse idealized and realized: Accountable talk in the classroom and in civic life. *Studies in the Philosophy of Education*, 27, 283–297

Piaget, J. (1970). Piaget's theory. In P.H. Mussen (Ed.) *Carmichael's manual of child psychology*. New York: Wiley.

Vygotsky, L.S. 1978. In M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner and E. Souberman, (Eds.), Mind in society-The development of higher psychological processes. Cambridge: Harvard University Press.

Wenger, E. (1998). Community of practice. Cambridge, Cambridge University Press.

פירוט מפגשים ותכנים סמסטר א'

תאריך	נושא ותכנים	קריאת חובה ומשימות
31.12.23	1 מחזור למידה ראשון: "מבט על" על חינוך, למידה והוראה מבנה הלמידה בקורס מחזורי למידה סילבוס, דרכי הוראה למידה: עימותים, משימות והערכה ייצוג מדגים: "ניהול עסקי" עם מה מתמודדת המורה בכיתה? פרקטיקות קשות שנראות קלות. מאפייני מקצוע ההוראה – מורכבות ואתגרים, הגיונות סותרים, ביקורת ציבורית. מקרה מדגים: תפקיד המורה בימים של שבר, אבל ומלחמה.	
7.1.24	2 למידה מתוך בעיות לעומת למידה מתוך הצלחות Problem of practice vs Best practice - גישת חקר הפרקטיקה בלמידה של מורות inquiry into practice הדגמה של עימות קארין ורותם הנחיות לכתבת נייר עמדה והשתתפות בעימות *שיבוץ לעימותים	1.Labaree, D. F. (2000). On the nature of teaching and teacher education - Difficult practices that look easy. Journal of Teacher Education, 51(3), 228-233. או 2. לפסטיין, א' וסנל ג' הבעייתיות באימוץ הפרקטיקה הטובה ביותר (2013). לקוח Lefstein, A., Snell, J. (2014). <i>Better than best practice: Developing teaching and learning through dialogue</i> . London: Routledge (pp. 4-8). חנה לוויין. תרגמה: ריש להשתבץ במהלך השיעור לעימות
14.1.24	3 תפיסות חינוכיות דיכוטומיות ולמידה מתוך עימותים	Lefstein, A., Trachtenberg-Maslaton, R., & Pollak, I. (2017). Breaking out of the grips of dichotomous discourse in teacher post-observation debrief conversations. Teaching and Teacher Education, 67, 418-428. או רבובסקי י'. (2019). הוראה ולמידה פעילה באמצעות דיבייט. רב גוונים: מחקר ושיח, 17 (4), תשע"ט.
21.1.24	4 מחזור למידה שני: בכיתה מדברים - על מה ואיך? מאפייני שיח הכיתה הצצה למחקר: "פדגוגיה בישראל" ד"ר איתי פולק דפוסי שיח מרכזיים: פרקטיקות של חילוץ, דפוס הימ"מ (יזומה, מענה, משוב IRF)	פלד-אלחנן, נ' ובלום קולקה, ש' (1996), דיאלוגיות בשיח הכיתה. חלקת לשון, 24, 60-28 או פולק, א', סיגל, ע' ולפסטיין, א' (עורכים). (תשע"ה). פדגוגיה בישראל: פעילות ושיח בכיתות הלימוד. באר-שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב (פרק 2: "שיח ופעילות בחינוך היסודי בישראל-תיאור כמותי") משימה אישית 1
28.1.24	5 דיאלוגיות בשיח הכיתה ייצוג מדגים: "לחגוג טעויות" שיח מתחשב ואחריותי Accountable talk השלכות ומשמעויות למימוש שיח דמוקרטי דיונים בחיים האזרחיים.	Michaels, OConnor & Resnick. (2007). Deliberative Discourse Idealized and Realized: Accountable Talk in the Classroom and Civic Life. <i>Studies in Philosophy and Education</i> 27(4): 283-297 משימה אישית 2
4.2.24	6 עימות ראשון: למה תמיד צריך לקבל תגובה? משוב ככלי מקדם למידה: משוב המורה (והערכה מסורתית) או משוב עמיתים (והערכה חלופית)	משימה אישית 3

Brooks, Martin G. and Grennon-Brooks, Jacqueline. "The Courage to Be Constructivist", in <i>Educational Leadership</i> , Vol. 57, No. 3, November 1999, pp. 18-24. (מתורגם)	מחזור למידה שלישי: "כשעושים לומדים" הזדמנויות ואתגרים בלמידה קונסטרוקטיבית קונסטרוקטיביזם- המשגה והגדרה. דרכי הוראה למידה שמקדמות בנייה משותפת של ידע. מאפיינים ועקרונות של למידה קונסטרוקטיבית וקונפליקטים קוגניטיביים. הצצה למחקר: קונפליקטים קוגניטיביים בלמידה ד"ר גיא שיאון. הזדמנויות ואתגרים בלמידה קונסטרוקטיבית.	11.2.24	7
משימה אישית 4	עימות שני: איך לומדים טוב יותר: הוראה ישירה לעומת למידת חקר	18.2.24	8
Social-emotional learning practices: insights from outlier schools Journal of Research in Innovative Teaching & Learning Vol. 12 No. 1, 2019 pp. 35-52	מחזור למידה רביעי: SEL למידה רגשית חברתית בבית הספר הגדרה, רקע גישות ומודלים של למידה רגשית חברתית	25.2.24	9
משימה אישית 5	עימות שלישי: אמבטיה של רגשות או במה של מחשבות? תפקיד המורה המחנך לפתח ולטפח מיומנויות רגשיות חברתיות – בעד ונגד.	3.3.24	10
הנחיות לסיכום מחזור למידה הנחיה הגשה של חלק אי עימותים: נייר עמדה ראשוני	למידה רגשית חברתית מבעד למשקפי ה-SDT סיכום סמסטר. הנחיות למשימת סיום סמסטר א'.	10.3.23	11

פירוט המפגשים ותכנים סמסטר ב'

קריאת חובה ומשימות	נושא ותכנים	תאריך	
משימה אישית 1	מחזור למידה חמישי: למידה חברתית וקהילות עשייה למידה כפרקטיקה של השתתפות והשתייכות הצצה למחקר: " כיצד מורות לומדות למיין תלמידות ותלמידים בישיבות פדגוגיות" ד"ר אבנר כהן זמיר	5.5.24	1
1."תרבות הרכישה והפרקטיקה של הבנה" גיין לייב או 2."קהילות של פראקסיס" אטיין וונגר	מאפיינים של קהילות עשייה community of practice קהילה, זהות, שפה, נורמות קהילות עשייה בכל מקום למידה שוליאית, שוליאיות קוגניטיבית	12.5.24	2
משימה אישית 2	עימות רביעי: האם קהילות עשייה יכולות להתקיים בבית הספר, בעד ונגד.	19.5.24	3
	מחזור למידה שישי: טכנולוגיות חינוכיות תומכות פדגוגיה הצצה למחקר: אולי טכנולוגיה מייצרת את הצורך במורה? הרצאה מצולמת של יסמין זוהר ז"ל	26.5.24	4
משימה אישית 3	עימות חמישי: Artificial intelligence מודלים של אינטליגנציה מלאכותית בחינוך – פתרון או אסון?	2.6.24	5
	הצצה למחקר – אינטליגנציה מלאכותית בחינוך	9.6.24	6
גיון הולט בלמידה מתמדת או רעיון סאמרהיל	מחזור למידה שמיני: את רוב מה שאני יודעת לא למדתי בבית הספר (האמנם?) פורמאלי/בלתי פורמאלי/לא פורמאלי הגדרה והמשגה	16.6.24	7
משימה אישית 4	הצצה למחקר: התפתחות עניין במדע במסגרת המשפחה/עיריית ויונטה	23.6.24	8
משימה אישית 5	עימות שביעי: להחליף את בית ספר: חינוך ביתי כן או לא?	30.6.24	9
		7.7.24	10
	שיעור סיכום. רפלקציה הנחיות: משימת סיום סמסטר משימת סיום קורס	14.7.24	11

